

ԽԳ.

ՏԱՐԻ-ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԴՐԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ ԵՐՈՒՍԱԼԷՄԻ ՀԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐԿՈՒԹՅԱՆ

SION

OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARMENIAN PATRIARCHATE, JERUSALEM
A BIMONTHLY OF RELIGION, LITERATURE AND PHILOLOGY

VOL. 43

NO. 9 - 10

1969

Սեպտեմբեր - Հոկտեմբեր

Թիւ 9 - 10

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ ԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ

ԳՈՒՄԱՐՈՒԱԾ Ի Ս. ԷԶՄԻԱԾԻՆ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 27—ԷՆ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2

Ն. Ս. Օծուքիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրաւերին ընդառաջելով, Եպիսկոպոսաց Ժողովին մասնակցելու փութացին Հայոց Եկեղեցւոյ բարձրաստիճան եկեղեցականները, անախընթաց թիւով:

Ներկաներն էին՝ Ամեն. Տ. Եղիշէ Ս. Արքեպիսկոպոս, Պատրիարք Երուսաղէմի, Ամեն. Տ. Շնորհք Արքեպիսկոպոս, Պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց, Գերշ. Տ. Հայկազուն Արքեպս., Լուսարարապետ Մայր Աթոռոյ, Տ. Սեբովբէ Արքեպս., Հայրապետական Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի եւ Առաջնորդ Փրբանայի, Տ. Հայրիկ Արքեպս., Լուսարարապետ Ս. Երուսաղէմի, Տ. Պասկ Արքեպս., Հայրապետական Պատուիրակ Անգլիոյ,

Տ. Բարգէն Արքեպս., Հայրապետական Պատուիրակ Հարաւային Ամերիկայի եւ Առաջնորդ Արժեքներին, Տ. Թորգոմ Արքեպս., Առաջնորդ ԱՄՆ-ի Հայոց Արեւելեան Թեմին, Տ. Ասողիկ եպս., Առաջնորդ Իրաքի Հայոց, Տ. Բարգէն եպս., Հոգեւոր Հովիւ Ուաշինկթընի, Տ. Կոմիտաս եպս., Առաջնորդ Վիրահայոց Թեմի, Տ. Զգօն եպս. Տէր-Յակոբեան, Հոգեւոր Հովիւ Միլանոյի, Տ. Գնէլ եպս., Քարոզիչ Նոր Հանքի Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ, Տ. Պարգեւ եպս., Առաջնորդ Ռուսաստանի եւ Հիւսիսային Կովկասի, Տ. Մաշտոց եպս., Առաջնորդ Շիրակի Թեմին, Տ. Յուսիկ եպս., Առաջնորդ Ադրբեջանի Թեմին, Տ. Վահան եպս., Առաջնորդական Փոխանորդ Այրարատեան Թեմին, Տ. Տիրայր եպս., Առաջնորդ Ռումանիոյ եւ Պուլգարիոյ, Տ. Նիկիտ եպս., Առաջնորդ ԱՄՆ-ի Արեւմտեան Թեմին, Տ. Յակոբ եպս., Հայրապետական Պատուիրակի Փոխանորդ Հարաւային Ֆրանսայի, Տ. Շահէ եպս., Վերատեսուչ Ժառանգաւորաց Վարժարանի եւ Բնծայարանի եւ Դիւանապետ Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքութեան, Տ. Զաւէն եպս., Առաջնորդական Փոխանորդ Ադեմանդիոյ, Տ. Գարեգին եպս., Առաջնորդ Մայրագոյն Արեւելի եւ Նոր Զեւանդայի, Տ. Վաչէ եպս., Առաջնորդական փոխանորդ Կանադայի, Տ. Վաղգէն եպս., Առաջնորդական Փոխանորդ Նիւ Յորքի:

Սեպտեմբեր 27-ի առաւօտեան ժամը 10-ին, Ն. Ս. Օծուքիւնը, շրջապատուած երկու Պատրիարքներով, եպիսկոպոսական դատը առաջնորդեց Վեհաքանէն Մայր Տաճար, ուր, իջման Ս. Սեդանին դիմաց, իւրաքանչիւրը ծունկի եկաւ եւ կատարեց իր ուխտը: Ազօթէն ետք, ժողովական հայրերը բարձրացան Վեհաքանի մեծ դահլիճը, ուր գումարուեցաւ ժողովը:

Վեհափառ Հայրապետը ժողովը բացաւ գեղեցիկ ճառով մը, ուր հրաւիրեց ժողովականները քննել առաջարկուած կարգերը և որոշում տալ՝ նկատի ունենալով արդի աշխարհը յուզող մեծ խնդիրները:

Ժամը 11-ին, Գերագոյն Հոգեւոր հորհուրդի Ատենապետ՝ Տ. Հայկազուն Արքեպիսկոպոս հրաւիրեց Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վաղգէն Ա. Վեհափառ Կաթողիկոսը, ստանձնելու նախագահութեան նախագահութիւնը, իր կողքին ունենալով Ամեն. Տ. Նիկիտ եւ Տ. Շնորհք Ս. Պատրիարքները իբրեւ նախագահութեան անդամներ: Ժողովական հայրերը միաձայնութեամբ երկրորդեցին հրաւերը եւ ձեռնարկեցին Դիւանի ընտրութեան: Քուէարկութեամբ ընտրուեցաւ հետեւեալ Դիւանը. Գեր. Տ. Սեբովբէ եւ Տ. Բարգէն Ս. Արքեպիսկոպոսներ՝ Ատենապետներ, եւ Գեր. Տ. Զաւէն եւ Շահէ եպիսկոպոսներ՝ Ատենադպիրներ:

Ժողովը գումարուեցաւ լման վեց օրեր եւ ունեցաւ ինը երկար նիստեր: Օրակարգի վրայ նշանակուած իւրաքանչիւր հարցի մասին կարդացուեցան յատկապէս պատրաստուած գեկոյցներ եւ իւրաքանչիւր գեկոյց քննարկուեցաւ իր կարգին: Զեկոյցներն էին.

1. Հայց, եկեղեցւոյ բարեկարգութեան հարցեր - Ամեն. Տ. Շնորհք Պատրիարք.

2. Կուսակրօնութեան հարց — Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Զինչինեան.

3. Ս. Զատիկը անչարժ եւ հաստատուն օր մը տօնելու առաջարկ — Գեր. Տ. Զօգն Եպիսկոպոս.

4. Աստուածաշունչի աշխարհաբար թարգմանութեան հարց — Գեր. Տ. Շահէ Եպիսկոպոս.

5. Հայց. Եկեղեցին եւ էկումենիզմը — Գեր. Տ. Թորգոմ Արքեպիսկոպոս.

6. Հայց. Եկեղեցին եւ աշխարհի խաղաղութեան ամրապնդում — Գեր. Տ. Հայկազուն Արքեպիսկոպոս.

7. Հայ նահատակաց սրբացում — Գեր. Տ. Բաբգէն Արքեպիսկոպոս.

8. Բանադրանքի վերացում Հայ Բողոքականներուն դէմ եւ Զեռնադրութեան Մաշտոցի մէջ եղած նդովքներու վերացում — Գեր. Տ. Պսակ Արքեպիսկոպոս.

9. Հայց. Եկեղեցւոյ ներքին ամրապնդում — Գեր. Տ. Սեբովբէ Արքեպիսկոպոս.

Նկատի ունենալով որ ժողովը չէր կրնար սպառել առաջարկուած հարցերու մանրամասն քննութիւնը, ընտրուեցաւ կեդրոնական յանձնախումբ մը, որ հանգամանօրէն քննարկէ բոլոր խնդիրները տարուան մը ընթացքին եւ առաջարկէ գանձնի վեհափառ Հայրապետին:

Ցանձնախումբի անդամներն են. Ամեն. Տ. Եղիշէ Պատրիարք. Գեր. Տ. Սեբովբէ, Տ. Հայկազուն, Տ. Բաբգէն եւ Տ. Թորգոմ Արքեպիսկոպոսներ եւ Տ. Շահէ, Տ. Տիրայր եւ Տ. Գնէլ Եպիսկոպոսներ:

Ժողովը երկարօրէն քննեց Ամեն. Տ. Շնորհի Պատրիարքի առաջարկները՝ Մաշտոցի կրնատման մասին, յատկապէս Մկրտութեան, Պսակի եւ Զեռնադրութեան խորհրդակատարութիւններու եւ կեդրոնական Ցանձնախումբին յանձնեց յիշեալ երեք խորհուրդներու պարգեցուած ձեւերը:

Վեհափառ Հայրապետը անձամբ ներկայ գտնուեցաւ եւ խօսք առաւ երեք կարեւոր հարցերու շուրջ:

Աստուածաշունչի աշխարհաբար թարգմանութիւն եւ Հայց. Եկեղեցւոյ ներքին ամրապնդում:

Առաջին հարցի մասին, տեսակէտներու երկար փոխանակումէ ետք, ժողովը որոշեց պահել ներկայ դրութիւնը եւ կեդրոնական Ցանձնախումբին յանձնարարեց ուսումնասիրել եւ առաջարկներ բերել քահանայական դասի բարեկարգումի եւ կուսակրօն եկեղեցականութեան որակի զարգացման մասին, ի մտի ունենալով որ կուսակրօն եկեղեցականութիւնը պէտք է հետզհետէ հովուական պաշտօններէն հեռանայ, յանձնէ գանձնի ամուսնացեալ եկեղեցականներուն եւ զբաղի դաստիարակչական, գրական եւ վարչական աշխատանքներով:

Ընդառաջելով Վեհափառ Հայրապետի փափաքին, ժողովը չգրադեցաւ Նիւ-ձըրքիի մէջ կատարուած ամուսնութեամբը վարդապետի մը:

Վեհափառ Կաթողիկոսը խօսք առաւ Աստուածաշունչի քարգմանութեան հարցի շուրջ, շեշտեց կարեւորութիւնը գրաբար Աստուածաշունչի գիտական հրատարակութեան, որուն հետեւողութեամբ պէտք է կատարուին արեւելահայերէն եւ արեւմտահայերէն քարգմանութիւնները:

Ժողովը անջատեց երկու հարցերը եւ քուէարկեց հետեւեալ բանաձեւը. «Յանձնարարել Հայերէն գրաբար Աստուածաշունչի բնագրի գիտական հրատարակութիւնը եւ տպագրութիւնը՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի կամ Մայր Աթոռի միջոցաւ՝ Հայաստանի գիտական հաստատութեան մը:

Յանձնարարել Աստուածաշունչի արեւմտահայերէն թարգմանութիւնը եւ տպագրութիւնը Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան:

Ողբերկ Վեհափառ Հայրապետին եւ Երուսաղէմի Պատրիարքին որ կազմեն թարգմանութեան յանձնախումբը:

Երկու վերոյիշեալ աշխատանքները տանիւ զուգընթացարար»:

Ժողովական հայրերը մեծ գոհումակութեամբ տեղեկացան Վեհափառ Կաթողիկոսէն թէ Նոր Կտակարանի չորս Աւետարաններու եւ Գործք Առաքելոցի արեւելահայերէն քարգմանութիւնը տպագրութեան ընթացքի մէջ է եւ մօտ ատենէն լոյս պիտի տեսնէ Էջմիածնի տպարանէն, տասը հազար տպաքանակով:

Ն. Ս. Օծուքիւնը նախագահեց նաեւ Ը. Նիստին, որ բնակեց եկեղեցւոյ ներքին միութեան ամրապնդման հարցը: Վեհափառ Հայրապետը անդրադարձաւ նախ Մայր Աթոռի եւ իր թեմերու յարաբերութեան եւ շեշտեց կարեւորութիւնը «Մէկ մարմին ըլլալու զգացումին գիտակցութեան՝ Մայր Աթոռի շուրջ»:

Ապա ընդգծեց կարեւորութիւնը Մայր Աթոռի եւ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միջեւ շարունակուող տարակարծութիւններուն վերացման անհրաժեշտութեան, յանձնելով զայն սրբազան հայրերու լուրջ նկատաւման: Յետ խորհրդակցութեան, սրբագումար ժողովը միաձայնութեամբ որդեգրեց հետեւեալ բանաձեւը. «Ժողովը ջառով կ'արձանագրէ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի եւ իր եպիսկոպոսներուն բացակայութիւնը Եպիսկոպոսական Ժողովէն, ուր եղբայրական սիրոյ ոգիով կրնային քննարկուիլ եւ լուծուիլ գրաւուած թեմերու հարցը եւ այն բոլոր հարցերը, որոնք արգելք կը հանդիսանան Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան համերաշխ եւ անկեղծ գործակցութեան, ի պայծառութիւն Հայոց Եկեղեցւոյ եւ յամրացումն անոր ներքին միութեան»:

Ձեկուցուած միւս նիւթերու առիթով, ժողովը առհասարակ առաւ որոշումներ, որոնք կը ձգտին պահպանելու դարերով սրբագործուած աւանդութիւնները, իրենց ոգիին մէջ, յարմարեցնելով զանոնք ժամանակի պահանջներուն:

«Ս. Զատիկը անշարժ եւ հաստատուն օր մը տօնելու» հարցի մասին ժողովը ընդունեց հետեւեալ որոշումը. «Երբ քրիստոնէայ եկեղեցիները համաձայնին Ս. Յարութեան տօնը կատար-

րելու անչարժ եւ հաստատուն օր մը, Հայ Եկեղեցին եւս միանայ որոշումին եւ Զատիկը տօնէ տարուան անչարժ եւ հաստատուն օր մը՝ Ապրիլի 2-րդ կամ 3-րդ կիրակին»:

Ե. Հ. Խորհուրդին նկատմամբ, ժողովը յայտնեց իր համակրութիւնը այն ճիգերուն որոնք կը տարուն աւելի ամրապնդելու եղբայրութեան ոգին եւ դրական գործակցութիւնը բոլոր եկեղեցիներու միջեւ:

Հայ Աւետարանականներու նկատմամբ, սրբազան հայրերը, մեծամասնութեամբ յայտարարեցին թէ 1846-ին Կ. Պոլսոյ Մատթէոս Պատրիարքի բանադրանքը պէտք է *«նկատուի ժամանակի եւ տեղւոյն հետ կապուած հարց եւ այժմ քաջալերելի դէպք ուէր եւ միութիւն ամէն ձեռնարկ Հայց. Եկեղեցւոյ եւ Հայ Աւետարանական համայնքներուն միջեւ»:*

Ժողովը որոշեց Զեռնադրութեան Մաշտոցին մէջ պահել նգովքները իբրեւ մեր եկեղեցւոյ վարդապետութեան հիմնական արտայայտութիւն:

Նահատակներու սրբացման հարցը յանձնարարեց կեդրոնական Յանձնախումբի յատուկ քննարկումին:

Ժողովը քննարկեց նաեւ Գեոր. Տ. Հայկազուն Արքեպիսկոպոսի գեկոյցը՝ խաղաղութեան ամրապնդման մասին, յայտնեց իր գնահատանքը վեհափառ Հայրապետի գործունէութեան նկատմամբ, ի խնդիր աշխարհի խաղաղութեան պահպանման և իր յայտարարութիւնը փակեց հետեւեալ բանաձեւով.

«Մենք պատուէր կու տանք մեր Եկեղեցւոյ սպասաւորներուն եւ հաւատացեալներուն արթուն եւ սրտեռանդն կերպով պաշտպան կանգնիլ աշխարհի խաղաղութեան, ժողովուրդներու բարեկամութեան եւ պետութիւններու համերաշխ գործակցութեան դատին, իրաւունքի, արդարութեան եւ ազատութեան նըւիրական սկզբունքներու լոյսի ներքոյ»:

Ժողովը վերջ գտաւ Հոկտեմբեր 2-ի գիշերը, վեհափառ Կաթողիկոսի գոհունակութեան և օրհնութեան խօսքով՝ կատարուած աշխատանքի նկատմամբ:

ԳԻՒԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

Ատենապետներ՝

ԳԵՐ. ՍԵՐՈՎԱԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԳԵՐ. ԲԱՐԳԷՆ ԱՐՔ. ԱՊԱՏԵԱՆ

(Կնիք)

Ս. Էլմիսին, 6 Հոկտ. 1969